

Postojno in Logatec. Tudi jez sem že skor enkrat te misli bil; pa okolica memo kolega Nanosa je prevelika; zato raji poterdim z drugimi, da je to v Hrušici, kamor tudi število milj nar bolj kaže, in tudi to, da skozi vipavsko ravnino in čez Rebernico ni očitnega sledu stare rimske ceste. Ako se pa rimska cesta od Razdertega čez Studeno na Planino zna, je to pot iz Tersta v Emono. Kje pa da je ta postaja v Hrušici bila, pové drugi cestopis, kateri naznanja, da od mesta Castra naprej so juliške planine, in potem postaja „ad Pirum“ v nar višji planini. Ad Pirum, to je „pri Hruški“, spričuje ime samo, da je v Hrušici. Sicer hoče Linhart (B. I. str. 305), da „ad Pirum“ je od keltiške besede pyr, hrib; pa je pozabil, da so Rimljani imeli več enacij imen „Ad malum“, „Ad quercum“, „Larice“ (to je, pri jablani, pri hrastu, v mecesnu); iz ktere keltiške besede nek te izvirajo? Pri pisatelji Plinii je imenovano mesto Oera, in stanovavci Subocrini; nekteri mislijo, da je to Podkraj, med Vipavo in Hrušico, kjer se je že kak rimsk dnar našel, in je tudi nad vasjo hrib Kraj imenovan (glej Freyerjev zemljovid krajske dežele). Sicer drugi pisatelji Strabo in Ptolemaj tudi imenujejo hrib Okro; po vsem je pa soditi, da ta hrib Oera so ravno juliške planine. Postaja Longaticum da je Logatec, in Nauportus tudi Verhnika, to je bilo v teh listih večkrat povedano.

Iz starih časov je od Vipave še pomniti, da je bil v tej dolini že pred omenjeni boj med cesarjem Teodozjem in njegovim nasprotnikom Eugenijem. Po okolišinah krajev soditi, je bila, ko je Teodozi čez Hrušico prederl, nar huja bitev bližje Ajdovšine poleg reke Vipave in pri Hublu. Še se govori, da ravno na mestu sedanje cerkve Marije Device v Logu je bila kapelica, kjer je cesar Teodozi v silni nevarnosti molil; v tisti strani ima tudi burja nar hujo moč, od ktere pripovedujejo pisatelji, da je Eugenijevim vojakom ščite iz rok izbijala in pušice odstreljene v nje nazaj metala *).

Hicinger.

Ozir po svetu.

Kako Turki merliče pokopujejo in kakošne vraže imajo o smerti.

Mertvega Turka se ne smé žena njegova nič več dotakniti, zakaj zdej je po Bogu ločen od nje. Merliča nesó berž v žagrad na pokopališče, in ko se mu tu z velikimi ceremonijami roke, noge in obraz z vodo umili in mu ušesa, nosnice, usta in oči zamašili z vato, ga zašijejo v platnen žakelj, ki je na obéh koncéh odpert. Ko so mu še glavo čisto obrili razun malega šopka las, ki ga merličem pušajo, ga položé v trugo. Ko trugo zaprejo, skoči imam (duhovnik) na-njo, kobacá po nji, da je kaj, in merliča po imenu kliče in ga nagovarja: „naj bi se spomnil, pa se nikar ne zmešal!“

Iz žagrada nesejo potem merliča k njegovemu grobu. Žensko pokopljejo s trugo vred, ker po turški veri, čeravno neumerjočnost duše verjamejo, ne pride nobena ženska v večni raj. Moškega pa na grobu, kjer za pregnanje hudobnih duhov poprej ogenj zažgó, denejo iz truge in ga v raki na diljo položé. Raka (Gruft) je zgorej obokana, da ima merlič prostora dovelj se vsesti, kadar prideta angelja k njemu in ga še, preden ima v raj iti, ostro izprašujeta: „kdo je gospod tvoj?“ Če se merlič dá zbegati po tem izpraševanju in odgovori: „moj gospod si ti“, je na večno pogubljen. Zato ga opominja angelj: „ne zmešaj se!“ Le tisti odgovori na vprašanje prav, kdor reče: „moj gospod je moj Bog!“

Po tem ko rako (po turški „kibir“) zadelajo, se še le prav začne terpljenje mertvega, ker po turških

sanjarijah pritiska raka na pokopane trupla tako, da vse mleko, s katerim je mati kadaj otroka dojila, izteče po ti stiski skoz nos. Če je pa merlič prestal preskušnjo angelja, mu je raka od dneva do dneva ložeja in je nazadnje celó ne čuti več. 40. dan po smerti odpade merliču nos; strašno terpi merlič takrat, pa žlahta njegova zamore potolažiti merliču te bolečine, ako 40. dan zjutrej zgo-dej med vse prijatle in sosede razdeli lokmo, to je, na olji kuhano močnato jéd.

Še druge turške vraže so sledeče: blizo sodnega dné bojo Turki v prah zdrobljeni, vsi drugi pa, ki niso turške vere, bojo na kose razsekani. Eno leto, preden bo Mesija prišel, se bo vzdignila silna megla, skozi ktero bojo verniki (Turki) kakor spavajoči v naročje smerti prišli; neverniki (kristjani po turški veri) pa bojo bolj čversti in bolj zdravi kakor so bili pred. Potem pa bo teška smert potlačila vse nevernike, in ko bo vse pomerlo, bo Mesija napolnil raj in peklo. Zraven peklenškega ognja je po turški veri še ledeno peklo; na tem ledu leži revna duša tako dolgo, dokler tudi život popolnoma ne ozebe; po tem pride satan s silo velikim kladvom in truplo razbije na drobne kosce kakor se razbija led ali sol.

Slovanski popotnik.

* Nevtrudljivi povestničar gosp. Ivan Kukuljevič je v Dalmaciji, kjer je skoz dva mesca marljivo sledil po starih spomenicih, spadajočih v zgodovino jugoslavenskega naroda, nabral je spet veliko starinskih znamenitost, ki bojo bogatile zgodovinske zbirke narodnega zagrebskega muzeja.

* Nj. eks. banu Jelačiću se je 20. t. m. hčerka rodila.

* Gosp. Pavloviču, nedavno umerlemu mnogozasluženemu vredniku nekdanjih „Serbskih Novin“ v Peštu bojo s pripomočjo serbske matice na grob spominek postavili.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Ljubljane. Že večkrat sem slišal hvaliti gosp. Pajkovo novo napravo, da si tudi Ljubljančanje zamorejo zdej kakor drugod na drobno razžagane in razsekane derva za kurjavo kupovati po malem ali pa na debelo, — in ravno tako sem tudi s pohvalo slišal govoriti od gosp. Raufferjeve nove fabrike, v kateri se izdelujejo lične lončarske peči in druge v to obertnijo spadajoče stvari. — Napravim se tedaj unidan na pot v predmestje naše Ternovo, kjer ste obe nove napravi, in kar sem z veseljem ogledoval, čem z veseljem popisati in ob kratkem naznaniti svojim bravcem.

Gotovo bo po volji vsim, katerim je bolj pripravno že razžagane derva kupovati, kakor pa cele polena, ki jih je treba še žagati dajati, da je naš pridni tesarski mojster Pajk napravil tudi za Ljubljano tako dervarijo, kakor jih je več po družih mestih in že davnej na Dunaji ena pod imenom „Phorus“ (beseda ta je zložena iz prvih pismenk 6 deležnikov, ki so bili prvi v družbi za to napravo). Mene pa je posebno mikalo viditi, kako ta mašina dela, kadar polena čez sredo žaga. Preprosto pa umno je napravljena. En konj jo lahko goni; vprežen je v vojuico tako, da zmiraj v krog gré in v eni minuti trikrat okoli pride; kolesa in jermení, ki žago gonijo, so pa tako ubrani, da se žaga v eni minuti 354krat okoli in okoli zavertí. Ker te sorte žage v naših krajih še niso vsim znane, naj povém, da žaga ta ima podobo navadnega krožnika (talarja) ali koleščika, ki ima okoli in okoli po robu zobé, in je tako vdelana v neko mizo, da se neprenehoma, dokler konj gré, okoli vertí in vse prežaga, kar se ji pritise na zobé. Take žage imajo v fabrikah strugarji, mizarji, kolarji in tesarski mojstri

*) Schoenleben Ann. str. 252, Valvazor B. XIV. str. 206.

po večih mestih, da železo, les, kosti in druge stvari režejo; tako, na priliko, so tudi na železnicah vse šine na koncéh s tako žago odrezane, ker na to vižo se delo z majhnim trudom prav naglo, natanko in čisto opravi. Kakor je nas, bo tudi vsacega družega veselilo viditi, kako ročno ta mašina svoje delo v dervarnici opravlja in derva na drobno reže. Gosp. Pajku pa se gotovo ne bo kupcov tako na drobno razžaganih derv manjkalo, ker lepo in suho blago prodaja po nizki ceni kar je moč.

Zraven gosp. Pajka je Rauferjeva pečarnica, v kateri se pa zraven lončenih peči tudi mnoge druge stvari iz gline izdelujejo, kakor različne vertne posode, grobni spominki, glinjene prestere za mokre zidove in mnoga druga lična roba. Kar podobšine in drugo lepoticje na pečéh in vsih izdelkih vtiče, ki smo jih tukaj vidili, moramo res reči, da jih ni lahko ličniše izdelati, in da roka, ki jih izdeluje, je roka pravega umetnika, kar nas toliko bolj veseli povedati, ker Rauferjev prvi delavec je naš rojak, Legat po imenu. Ker pa je posestnik te fabrike gosp. G. Raufer sam izversten kemikar, zna po lastnosti gline vsak izdelek tako lošati (glazirati), da tudi čistost in gladkost loša je posebne hvale vredna. Hvalil nam je gosp. Raufer našo domačo glino spod Šmarne gore in njene okolice, da sterpi naj huji ogenj; hvalil pa nam je tudi našo šoto za kurjavo, ki izverstno nadomestuje derva (20 centov šote zaleže po natančnih skušnjah 1 sežen 22 pavcov dolzih mehkih derv). Ker se vse tako vjema za pospeh srečno kupčije tega novega obertnijstva, katero v ličnih izdelkih prekosí vse druge, in ker ima naročil od več krajev že na kupe, ni dvomiti, da bo ta nova fabrika toliko bolje se ustanovila, kolikor bolj se bo nje kapital po živi kupčiji pomnožil, ker dnar, pa le spet dnar je duša vsega obertnijstva, posebno izzačetka.

Novičar iz mnogih krajev.

V „novičarji“ lista 102. je bil sklep naj višje sodnije na Dunaji zastran poplačevanja dolgov v sr. dvajseticah ob kratkem naznanjen. Ker je ta sklep silo važen, in je treba, da se napčno ne razume, ga naznanjamo danes od besede do besede: „Če je v kateri pred patentom 2. junia 1848 sklenjeni pogodbi plačilo dnarnega dolga določno v ces. srebernih dvajseticah po dvajset-goldinarskem merilu izgovorjeno bilo, zraven pa tudi rečeno, da se na papirnati dnar ne noben drug dnar nižje veljavšine vzel ne bo, in če se je dolžnik odrekel vsaki pravici in vsakemu dobičku, ki bi mu ga utegnila kakošna poznejša postava zastran dnarne veljavšine nakloniti, ima upnik vkljub presilnega kursa banknotov in papirnatega dnarja tudi zdaj pravico, ne le od osebnega, ampak tudi od zastavnega (hipotekarnega) dolžnika plačilo v izgovorjenem kovanem dnarji terjati, plačilo v banknotih pa ovreči. — C. k. ministerstvo pravosodja je z razglasom 13. t. m. na znanje dalo, da je vsakemu, celó po žlahti obsojenega pripušeno, se s prošnim pismom obrniti do milosti presv. cesarja in ga prositi za polajšavo ali popolni odpuštek tiste kazni, ki jo je sodnija čez-nj sklenila. Ravno tako tudi ni obsojenemu samemu ali pa drugim ljudém prepovedano, da bi take prošnje, od ktere §. 430 še celó določno gevorí, ne smeli cesarju podati še pred nastopkom kazni; vendar se zamore spolnitev kazni le za toliko odlašati, kolikor o hudodelstvih in pregreških §. 322., o prestopkih pa §. 416 in 430 pripušajo. — Iz Tersta se piše, da večidel tistih za angleško armado v Balaklavi namenjenih in na Štajarskem izdelanih lesenih hiš, kakor tudi 20.000 kožuhov, ki šta jih dunajska tergovca Veličkovič in Sablak po Ogerskem,

Marskem, Českem, Poljskem, Štajarskem in Krajskem nakupila, je v sredo v Terstu na barke naloženo bilo. — Iz bojišča v Krimu se sliši, da 10. in 11. dan t. m. so se prednje straže pred Sevastopoljem precej hudo zbile, v kateri bitvi so Francozi 3 možnarje, Rusi pa 50 mož zgubili. Knez Menšikov je zbolel; zato general Osten-Saken začasno namesto njega zapoveduje. Princ Napoleon še ni popolnoma zdrav, je tedaj še zmiraj v Carigradu; ravno tako tudi vojvoda Cambridge. — Rusovski car je ukazal 1. dan t. m. (po našem 12. dec.) novo rekrutiranje, pri katerem se bo nabralo veliko novincov, ker v deželah izhoda je polovice rusovskega cesarstva se ima od 1000 duš vzeti 10 mož, in rekrutiranje to mora od 15. svečana do 15. sušca prihodnjega leta že končano biti; tudi izmed Judov, ki so vojaški dolžnosti podverženi, se bo vzelo 10 od 1000. Ta poslednji ukaz smé za dokaz veljati, da se rusovska vlada na hudo vojsko pripravlja, da tedaj ne misli se vkloniti tirjatvam mirne sprave. Nekteri celó pravijo, da car Nikolaj ne bo odgovoril na vprašanje od 2. decembra (?), ampak da ta oklic novega rekrutiranja namestuje odgovor. — Vžžen, kakor ta ukaz rusovskega cara, je govor francoskega cesarja, s katerim je 27. t. m. začel postavodajni zbor. Napoleon v tem govoru s posebnim navdankom omenja, „da je neka velika, po svojem vladarju pomlajena deržava slovó dala neki oblasti, ki jesamostojnost Europe skoz 30 let spodkopavala. Z Austrijo je pogodba sklenjena, ki sicer danes ne pomeni več kakor braniti se zoper napad, kmali pa utegne pomeniti djanski napad“. V daljnem govoru se zahvaluje angleški in francoški armadi za slavno obnašanje v vojskah, — terja 140.000 novih vojakov, in da se smé razpisati deržavni zajem. Na zadnje pravi, da vojska ni prestrašila Europe, ker izdelki mirnega truda se bojo v prihodnji pariški obertniji razstavi družili z vojno slavo. — Iz Odese se piše od 14. t. m., da je skor skoz 42 dni neprenehoma deževalo in da tedaj ni čuda, če v Krimu in v Besarabii so poti tako slabe, da skor ni naprej priti. V takem vremenu je imela uboga armada vsih strani res strašno terpljenje; naj več pa ima nek turška armada prestati, veliko turških vojakov je še zmiraj v belih pertenih hlačah; dosta jih je celó brez obuvala.

Milodari.

Za pogorelce Podhoščane:

Neimenovan duhoven iz Gorenškega 2 fl. — F. J. 1. fl. — G. Sorc Andrej, kramar v Cerkljah 2 fl. — G. Kristofič Peter, kaplan v Mengšu, 2 fl.

Za pogorelce na Bločicah:

G. Sorc Andrej 1 fl. — G. Kristofič Peter 2 fl.

Stan kursa na Dunaju 28. decembra 1854.

Obbligacije	5	0/0	83	fl.	Esterhaz. srečke po 40 fl.	82 1/2 fl.
deržavnega	4 1/2	"	71 3/4	"	Windišgrac. " " 20 "	28 1/2 "
dolga	4	"	64	"	Waldstein. " " 20 "	29 7/8 "
	3	"	49 3/4	"	Keglevičeve " " 10 "	11 1/4 "
	2 1/2	"	41	"	Cesarski cekini.	5 fl. 58
Oblig. 5% od leta 1851 B	93			"	Napoleon dor (20 frankov)	9 fl. 53
Oblig. zemljiš. odkupa 5% 73 1/2				"	Suverendor	17 fl. 18
Zajem od leta 1834	229 1/2			"	Ruski imperial	10 fl. 10
" " 1839	119 1/2			"	Pruski Fridrihsdor . . .	10 fl. 38
" z loterijo od leta 1854				"	Angleški suverendor .	12 fl. 25
				"	98 5/8 fl.	
" národní od leta 1854				"	Nadavk (agio) srebra:	
				"	na 100 fl.	27 1/2 fl.

Loterijne srečke:

na Dunaju } 25. 15. 12. 32. 69.
v Gradcu } 23. decembra 1854: 11. 48. 46. 24. 12.

Prihodnje srečkanje bo na Dunaju in v Gradcu 10. januarija 1855.

Današnjemu listu je kazalo važniših stvari 12. tečaja „Novic“ z načelnim listom in zavitkom pridjano.